

Χρήστος Μποκόρος

1821 - δύο αιώνες μετά_ «η γιορτή / δόξα μονάχη»

Ο εικαστικός καλλιτέχνης Χρήστος Μποκόρος, με το πολυσήμαντο έργο, ετοίμασε μια πρωτότυπη έκθεση για τα 200 χρόνια από την Επανάσταση με τίτλο «Η γιορτή / δόξα μονάχη», που περιλαμβάνει πρωτότυπα έργα, φιλοτεχνημένα επί τούτου, ως συνεισφορά του καλλιτέχνη στον εορτασμό των 200 χρόνων από την Επανάσταση (Τρία πορτρέτα και μια ζωφόρος 30 μέτρων σαν ένα μακρύ τραπέζι σε σχήμα Π με ζωγραφισμένα κτερίσματα).

Σκοπός της έκθεσης δεν είναι η νοσταλγική αναφορά στο ηρωικό παρελθόν, αλλά η πρόσληψη της Επανάστασης ως ενός σπουδαίου ιστορικού γεγονότος, διυλισμένου μέσα από δύο θεμελιώδεις αξίες πολιτισμού, τη Μνήμη και το Μέτρο. Η έκθεση τρέχει από τις 10 Μαρτίου στο Μουσείο Μπενάκη της Κουμπάρη έως και τις 16 Μαΐου. Είναι μια πρωτοβουλία του Ιδρύματος Μποδοσάκη με τη συνεργασία της Εταιρείας Κοινωνικού Έργου και Πολιτισμού.

Ο ίδιος σημειώνει: *«Κλείνουμε φέτος δύο αιώνες μετά το 1821, κι είχα στον νου μου μια γιορτή, ένα μακρύ τραπέζι, να τους χωράει όλους και να'ναι αδειανό, μια σύναξη αόρατη ηρώων αφανών με μια θλιμμένη δόξα, μαυροφόρα, ένα πορτραίτο αγγελικό του Σολωμού κι ένα δαιμονισμένο, σκοτεινό του Καραϊσκάκη. Η δόξα μονάχη ψηλά, μαυροφόρα, η αγκαλιά της δαφνόφυλλα, ο αρματολός κι ο ποιητής, δυο σκιές, σαν 'κονίσματα πάνω, γύρω τους πολυκαιρισμένη ερημιά, στην κεφαλή του τραπεζιού ένα αρνάκι να μας κοιτάει και κάπου απέναντι ένα μαχαίρι φονικό, του σηκωμού και της θυσίας.*

Όταν πρωτάρχισα να δουλεύω γι αυτήν την έκθεση είχε κατασταλάξει στον νου μου η ιδέα καθαρή, έτσι νόμιζα, αλλά το έργο ούτε αρχή ούτε τέλος έχει, ακόμα γίνεται, κουβάρι μπερδεμένο που όλο λύνεται, άλλη κλωστή τραβάω κι άλλη βγαίνει και όλο κόμπους συναντώ, να πλέκω κομποσκοίνι, ν' αναμετρώ το έχειν μου με την κοινή μας μοίρα -προσωπικό είν' το βίωμα ή συλλογική εμπειρία;- μα ούτε λογαριασμός σωστός

ούτε και άκρη βγαίνει, κυκλοτερό το μπέρδεμα, πάντα σε αρχή με φέρνει. Και με το λίγο και με το πολύ το νόημα ίδιο μένει: Ελευθερία ή θάνατος... κι η απόφαση στην κόψη μας προσμένει "...του σπαθιού την τρομερή".

Ο Μποκόρος είναι από τους καλλιτέχνες που έχει εστιάσει στην ανάγκη να γυρίζουμε στο παρελθόν για να ορίζουμε μέσα μας τις αδιάσπαστες συνέχειες. Είχαν προηγηθεί το 2004 η μεγάλη έκθεση για την Εθνική Αντίσταση -«τότε που ομονοήσαμε το '41», το 2013 τα «Στοιχειώδη» και το 2016 μια συμπερίληψη των καίριων ερωτημάτων όπως «σε τι ομονοούμε ως κοινότητα», στη μεγάλη αναδρομική του.

Οι συνοδευτικές σκέψεις του καθώς προετοιμάζε την έκθεση, τον Ιανουάριο του 2021, φωτίζουν το εικαστικό του αποτύπωμα:

“Τί γίνεται πατριώτες; Γενέθλια έχουμε ή γιορτή; Γιορτάζουμε 200 χρόνια εμείς ή τιμούμε 200 χρόνια μετά, αυτό που έκαναν εκείνοι; Οι πρόγονοι μας πέφτουνε λειψοί, δεν ήταν, λέει, σωστοί, δεν ήταν καθώς πρέπει, σαν κι εμάς. Να τους ξεγράψουμε;

Τι λένε αυτοί οι σοφοί, οι γραμματικοί με τα πτυχία, οι μορφωμένοι, οι πολιτισμικοί επίτροποι, οι εκ Δυσμών ανατέλλοντες πεφωτισμένοι, η εξουσία; Ότι γιορτάζουμε κράτος και συντάγματα, και μέλλον κι ευτυχία; ή τον αγώνα και τον θάνατο για την ελευθερία; Κρύβεται τόσο αίμα με λόγια, με χαρές και πανηγύρια;

Δεν ήτανε ιδέες οι πρόγονοί μας και θεωρίες, άνθρωποι ήταν ζωντανοί, είχανε σώμα και ψυχή κι αφήσαν κόκαλα παντού σπαρμένα, αίμα χυμένο, θαμμένον πόνο, σφαγές και σκοτωμούς είχε ο ξεσηκωμός, θρήνους κι οδύνες και χαμούς και βιασμούς και μοιρολόγια. Απ’ όλα δώσανε! Και το έχουν και το είναι τους.

Μην ντρέπεστε που είχαν κι ελαττώματα και πάθη σαν κι εμάς, είχανε κι άλλα που δεν έχουμε, είχαν ανδρεία, αποκοτιά, και στη μαυρίλα της σκλαβιάς είχανε τόση λαχτάρα λευτεριάς που ξεπεράσαν και τον φόβο του θανάτου, αυτά που λείπουνε σ’ εμάς. Τόλμα να πεις ελευθερία ή θάνατος και να το εννοείς! και να’ναι πράξη!

Να ’στε περήφανοι γι αυτούς! Γι αυτούς που βάλαν το κεφάλι τους σε βόλια και μαχαίρια και σπαθιά και πήραν τα βουνά κι αντισταθήκαν στα δεσμά, γι’ αυτούς που χαραμίσανε το αίμα τους για μας, κι ας χάσαν τη ζωή τους και το μέλλον τους –τι μέλλον;- κι ας φαγωθήκαν μεταξύ τους, κι ας ήταν ξεροκέφαλοι και θρήσκοι και φτωχοί κι αμόρφωτοι οι πολλοί, είχαν άλλα προσόντα, σπάνια, σκύψτε και προσκυνήστε να τα δείτε στα κόκαλά τους τα ιερά και μη τους κρύβετε στα σκοτεινά κι αζήτητα.

Να ’στε περήφανοι που τους τιμάτε και μη τους κρίνετε άκαιρα, εκ των υστέρων, άκαπνοι βολεμένοι μ’ αγορασμένα αγαθά που επικερδώς και επ’αμοιβή μας προμηθεύουν με χαμόγελα εργασίας προστάτες τοκογλύφοι, ακόμα ξεπληρώνουμε τα δάνεια, τουλάχιστο ας μη γίνουμε τσογλάνια. Ντροπή να τους ζητάμε να αλλαξοπιστήσουν! Ιδέα δεν έχουμε τί πέρασαν και σε τι κόψη είχαν βρεθεί. Χωρίς αυτούς δεν θα ‘χαμε ζωή.

Δεν είμαστε απόγονοι μονάχα συγκυριών και επιδομάτων βοήθειας εξ Εσπερίας, κυρίως είμαστε γεννήματα πάθους κι επιθυμίας, μη το ξεχνάμε.”